

Plats, pengar och påbud – förbättringspotential för företagare

JOHANNA PALMBERG

är doktor i nationalekonomi, forskningsledare vid Entreprenörskapsforum och forskningskoordinator vid CESIS, KTH. Hon forskar om familjeföretag, bolagsstyrning och finansiering av små- och medelstora företag; på Entreprenörskapsforum ansvarar hon för Filantropiskt forum.
johanna.palmberg@entreprenorskapsforum.se

Entreprenörskap, innovationer och företagande är livsnerven i en kunskapsbaserad marknadsekonomi som den svenska. Det är företagen som skapar ekonomisk utveckling och välbefinnande för samhället. Vad behövs då för att företag ska skapas, växa och bli mer produktiva? I detta kapitel diskuterar jag tre områden som jag anser särskilt viktiga för företagandet: staden, företagsfinansiering samt institutioner och regelbörda. Jag diskuterar även policyimplikationer från det förda resonemanget.

Den svenska ekonomin har klarat sig förhållandevis väl under de senaste årens ekonomiska turbulens i omvärlden.¹ Sverige har i stor utsträckning lyckats undvika vikande tillväxt, kraftigt stigande arbetslöshet och starkt ökande statsskuld. Den svenska BNP-utvecklingen har varit högre än både den amerikanska och den genomsnittliga utvecklingen i OECD-länderna under det senaste årtiondet. En viktig förklaring till att Sverige i dag har en stark ekonomisk utveckling är de omfattande reformer som genomfördes i Sverige efter den finansiella krisen på 1990-talet. Den svenska ekonomin var även väl rustad för att möta en ökad utländsk efterfrågan på varor och tjänster inom tillväxtindustrier som telekom och bioteknik; samtidigt har nya avsetningsmarknader för våra basnäringar utvecklats väl. Även Sveriges storföretag, med stark global närvaro, har varit en viktig förutsättning för att ekonomin har klarat sig förhållandevis bra. Det finns även tecken på att Sverige står sig väl som innovationsnation och rankas högt i ett flertal index som mäter innovation och entreprenörskap.

För att behålla denna starka ekonomiska position i en global ekonomi som alltjämt håller på att återhämta sig står den svenska ekonomin inför en rad utmaningar. Stabila makroekonomiska förutsättningar är givetvis viktiga för att skapa en hållbar och växande ekonomi. En flexibel arbetsmarknadspolitik, som möjliggör en dynamisk arbetsmarknad, och en stabil och trovärdig penningpolitik, som skapar goda förutsättningar för en växande ekonomi, är andra viktiga grundbultar i ett ekonomisk-politiskt ramverk som skapar förutsättningar för tillväxt. Dessa och andra ämnen diskuteras i övriga artiklar i detta nummer av *Ekonomisk Debatt*.

I denna artikel diskuteras mer specifikt de svenska företagens förutsättningar och vilka reformer som behövs för att skapa en hållbar och växande privat sektor. Det svenska näringslivet består i stora drag av ett mycket stort

Jag vill speciellt tacka Hans Lööf och Daniel Wiberg för konstruktiva kommentarer på artikeln. Som alltid är eventuellt kvarvarande fel mina egna.

¹ Se Braunerhjelm m fl (2012), Bergh (2013), Karlén och Gustafsson (2013), Ekonomifakta (2014) och Världsbanken (2014).

antal små företag och ett mindre antal medelstora och stora bolag med fler än 250 anställda. Små och medelstora företag (SME) utgör 99,9 procent av företagen i Sverige. Storföretagen utgör endast 0,1 procent av det totala antalet svenska företag, men de är samtidigt oerhört viktiga för den svenska ekonomin. De genererar en stor del av det svenska förädlingsvärdet (ca 40 procent 2011) och står för ca 40 procent av nettoomsättningen. 36 procent av de anställda återfinns i denna typ av företag (SCB 2014). Forskningen visar även att storföretagen står för en stor andel av den svenska exporten och investeringarna i FoU (Johansson m fl 2010).

Viktiga frågeställningar är därför hur fler lönsamma företag kan startas och hur existerande SME kan växa och bli mer produktiva. Den grundläggande förutsättningen är givetvis att entreprenören själv *vill* att företaget ska växa. Det handlar även om att knyta rätt kapital och kompetens till företaget. Det är dock endast ett begränsat antal SME som växer och är entreprenöriella (Daunfeldt och Halvarsson 2012; Coad m fl 2014). Dessa företag behöver bl a tillgång till externt kapital för att ha möjlighet att investera i innovationsprojekt och för att knyta rätt kompetens och nyckelpersoner till sig över en längre tidshorisont; de behöver också vara lokaliserade i ”rätt” miljö. Forskningen (t ex Jacobs 1969, Audretsch 1998, Storper och Venables 2004 samt Löof och Nabavi 2012) visar att kreativa, täta miljöer (städer) främjar entreprenörskap, kunskapsspridning och innovationer. En viktig ekonomisk-politisk insats för att understödja det svenska företagandet är därför infrastruktursatsningar (såväl inom som mellan regioner), väl fungerande bostadsmarknader och en aktiv kulturpolitik på regionalnivå som syftar till att skapa attraktiva miljöer för individer och företag.

I denna artikel diskuterar jag tre viktiga faktorer som påverkar företags-tillväxt och ekonomisk utveckling: platsen, finansieringen samt institutioner och regelbördan. Avslutningsvis ger jag några konkreta rekommendationer som syftar till att förbättra villkoren för den svenska ekonomin och företagandet.

1. Staden som tillväxtmotor

Den svenska ekonomin är, liksom många andra industrialiserade länders ekonomier, en kunskapsbaserad marknadsekonomi, där de viktigaste faktorerna som driver den ekonomiska utvecklingen och produktivitetstillväxten är kunskap, information och teknologi. Nya företag på marknaden skapar dynamik och genererar nya varor och tjänster, samtidigt som ett ökat antal företag leder till ökad konkurrens. Detta medför bl a att äldre och mer mogna företag tvingas fortsätta investera i forskning och utveckling för att bibehålla sin konkurrensförmåga och öka sin produktivitet.

Städerna (i synnerhet storstadsregionerna) spelar en särskild roll för entreprenörskap, innovationer och ekonomisk tillväxt.² De står för en över-

² Diskussionen baseras i stor utsträckning på Johansson m fl (2010). Även Stenkula och Zenou (2010) ger en lättillgänglig och bra översikt av forskningen på området.

vägande del av ett lands produktion och sysselsätter en stor del av världens befolkning.³ Det är även i städerna som en stor del av alla innovationer och nya företag etableras. Bland annat Jacobs (1969), Bairoch (1988) och Glaeser (2011) hävdar att städerna är motorn som driver en ekonomi. Genom sin organisation skapar städerna en speciell miljö som möjliggör ett ständigt utbyte av information och kunskap som har lokal karaktär och som kräver personliga möten för att kunna utbytas. Den täta miljön och kunskapsutbytet skapar positiva agglomerationsfördelar som företagen i staden kan absorbera och genom vilka de kan höja sin produktivitet och innovationspotential. Dessa fördelar bygger på att det finns flera aktörer i staden/regionen som tjänar på att vara lokaliserade nära varandra. Tillgänglighet till såväl mångfald som globala nätverk gör att både företag och hushåll ser en fördel med att vara lokaliserade där (Johansson m fl 2010, s 9):

Den lokala och globala närheten erbjuder regionens aktörer fler och tätare marknader och transaktionsmöjligheter, rikare och mer varierade kunskapsflöden och en arena för kreativa aktiviteter.

Tillgängligheten till mångfald i en urban agglomerationsekonomi har olika dimensioner och består i huvudsak av tillgänglighet till kunder, insatsleverantörer, arbetskraft, konsumtionsmöjligheter samt arbetstillfällen och yrken.

Grunden i agglomerationsteorin är att de samlokaliserade företagen har produktivitetfördelar eftersom de kan ta del av de kunskaps- och informationsflöden som sker i regionen: så kallade kunskapsexterniteter föreligger. Den typ av informations- och kunskapsflöden som åsyftas förmedlas företrädesvis genom personliga möten och är därmed starkt avståndsberoende. Flöden består ofta av lokal, tyst kunskap (*tacit knowledge*) som inte är kodifierbar (dvs som inte kan skrivas ner och skickas via mail eller brev). En särskilt viktig källa till överföring av tyst kunskap är en dynamisk arbetskraft, där individer byter arbetsplatser. Idéer sprids även när företag, finansierare och konsulter jobbar med olika företag. Forskningen visar även att den interna kunskapsnivån i företaget är viktig för att företaget ska kunna tillgodogöra sig det externa kunskapsflödet (Johansson m fl 2010; Löf och Nabavi 2012).

Entreprenörskap, innovationer och finansiering präglas av lokal, tyst kunskap, eller som Hayek (1945, s 521) uttrycker det ”speciell kunskap om tid och plats” (egen översättning). Det vill säga trots den enorma teknologiska utvecklingen är företagande, utvecklandet av innovationer och kunskapsutbyte starkt påverkat av samlokalisering och personliga möten. Den regionala ekonomin är även viktig för företagandets finansiering, då såväl banker som riskkapital är platsberoende. Exempelvis återfinns 82 procent av det svenska riskkapitalet i storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Mer än hälften av riskkapitalet finns i Stockholmsregionen (Till-

³ Florida (2012) anger att mer än 80 procent av den amerikanska produktionen sker i städerna.

växtanalys 2013). Även den svenska banksektorn är regionalt koncentrerad, om än inte lika starkt som riskkapitalet. Exempelvis visar Backman (2013) att Stockholmsregionen har en överrepresentation av bankkontor och bankföretag.

Agglomerationsekonomin ger även upphov till högre kostnader för företagen. De högre kostnaderna härrör oftast från den ökade konkurrensen om exempelvis specialiserad arbetskraft och företagslokaler. Företag som har en positiv nettonyttan av agglomerationsfaktorerna lokaliseras i storstadsregionerna. Det är företrädesvis kunskapsintensiva företag som är lokaliserade där. Johansson m fl (2010) finner att andelen arbetskraft med tre års högskoleutbildning är högre i storstadsregioner jämfört med medelstora regioner i Sverige.

En välfungerande infrastruktur, såväl inom storstadsregioner som mellan städer, är den viktigaste faktorn för att upprätthålla fördelarna med agglomerationsekonomin och för att företag och hushåll utanför storstadsregionerna ska kunna ta del av både affärsmöjligheter och den diversifierade arbetsmarknaden. Andra faktorer som är viktiga för en attraktiv storstadsmiljö är skilvsstilsattribut, vilket kan vara diversifierade konsumtionsmöjligheter, kulturevenemang och bostadsmöjligheter etc. Tillsammans med en dynamisk arbetsmarknad utgör även dessa arenor för kunskapsöverföring och informations spridning. Det är därför viktigt att storstadsregionen har en fungerande kulturpolitik och en välfungerande bostadsmarknad.

2. Finansiering

Forskningslitteraturen är enig om att entreprenörskap och innovationer är viktiga beståndsdelar i skapandet av ekonomisk tillväxt. Schumpeters (1911) definition av entreprenörskap och innovationer är en av de mer vedertagna. Enligt Schumpeter är en innovation en uppfinning som har kommersiellt värde och entreprenören är den individ som kommersialiserar uppfinningen. Utöver entreprenören och uppfinnaren identifierar Schumpeter finansören som särskilt viktig i kommersialiseringsprocessen. I många fall saknar entreprenören det kapital som behövs för att föra ut den nya produkten på marknaden och behöver därmed ta hjälp av externa finansörer för att förverkliga affärsidén.⁴ Finansörens nyckelroll för entreprenörskap har bekräftats i en rad empiriska studier (t ex Hellman och Puri 2002, Lerner 2009 och Backman 2013). Forskningen visar också att behovet av externfinansiering ökar med entreprenörens tillväxtambitioner.

I det tidiga stadiet av produktutveckling behövs skilvsfinansiering. I detta stadium har affärsänglar visat sig lämpliga som finansörer (Lindström och Olofsson 2002; Elmoznino Laufer m fl 2014). I ett mer utvecklat stadium kan *venture*-kapitalister gå in och finansiera företaget. Både affärsänglar och *venture*-kapitalister kan karaktäriseras som ”aktiva ägare”,

⁴ Se figur 11 i Braunerhjelm m fl (2012) för en översikt av kapitalbehovet i olika faser av företagets utveckling, från uppstart till eventuell börsnotering.

som bidrar med såväl finansiellt kapital som humankapital. Humankapitalet, i form av expertis, nätverk och kontakter, som kommer med extern finansiering, är viktiga delar i utvecklingsarbetet och professionaliseringen av företag. Amerikansk forskning (Hellman och Puri 2002) studerar vilka företag som får *venture*-finansiering och visar att andelen företag som lyckas attrahera *venture*-kapital generellt sett är väldigt liten, 1–2 promille av alla nystartade företag, men att denna typ av kapital (såväl finansiellt kapital som humankapital) spelar en betydande roll för företagets tillväxt och utveckling. Ungefär 60 procent av de börsnoterade bolagen i USA har lyckats attrahera riskkapital under sin utveckling till börsnotering (Kaplan och Lerner 2010).⁵ Givet dessa observationer är det sannolikt viktigt även för den svenska ekonomin att det finns såväl utbud som efterfrågan på riskkapital för företag med tillväxtambitioner och potential att växa. Riksrevisionens (2014) internationella jämförelse visar att det finns relativt gott om riskkapital i Sverige. I en perfekt fungerande marknadsekonomi skulle alla investeringsprojekt med ett positivt nettonuvärde få finansiering och genomföras. I verkligheten finns det dock marknadsbarriärer för nya företag, som i huvudsak beror på asymmetrisk information och andra transaktionskostnader. Företag i uppstartsprocessen och investeringar i komplexa innovationsprojekt är till naturen behäftade med begränsad information och för att få tillgång till finansiering krävs (ofta omfattande) insatser från entreprenören för att kommunicera projektet. I de allra flesta fall krävs att parterna träffas personligen. Detta gör att entreprenörer ofta vänder sig till finansörer som finns på den lokala marknaden (Berger m fl 1999; Palmberg 2012). Backman (2013) visar att under de senaste två decennierna har antalet bankkontor minskat med närmare 40 procent i Sverige. Den största minskningen har skett på landsbygden (ca 50 procent av kontoren har lagts ned). Den lokala tillgängligheten till finansiering kan därför ha minskat.

Tillgången till finansiellt kapital är viktigt för såväl presumtiva entreprenörer som ämnar starta ett företag som för aktiva företag som behöver kapital för att expandera sin verksamhet och investera i nya projekt (Lerner 2009). Sverige hamnar relativt långt ner på Världsbankens *Ease of Doing Business Index* (plats 42) vad gäller företags tillgång till kapital (*ease of getting credit*).⁶ Sverige rangordnas lägre än andra jämförbara ekonomier såsom Storbritannien, Australien, Nya Zeeland, USA och Danmark. Enligt Världsbanken (2014) beror den låga rangordningen bl a på svårigheter att få krediter, svagt minoritetsskydd i aktiebolag samt långa handläggningstider för att registrera egendom (en av de viktigaste säkerheterna vid lån) och vid insolvensförfarande. Viktigt att ha i åtanke är dock att detta är komplexa system som kan vara svåra att fånga i ett förenklat index och därför kan viktig information missas.

⁵ Detta diskuteras i Henrekson och Sanandaji (2013).

⁶ För att ge en allsidig bild inkluderar Världsbankens index ett flertal faktorer, som möjlighet att få kredit, registrering av egendom (fastigheter), skydd av investerare och konkursförfarande (Världsbanken 2014).

I Johansson m fl (2013) undersöks mikro- och småföretagares attityder till att ta in externt kapital för att finansiera en framtida expansion.⁷ Studien visar att efterfrågan på externt ägarkapital bland svenska mikro- och småföretag är relativt låg. Kanske är det inte utbudet av riskkapital som är det stora problemet för flertalet företag utan i stället att efterfrågan på denna form av kapital är begränsad. Vad kan i så fall göras för att företag som har entreprenöriell potential ska kunna förbättra sina möjligheter att investera och växa?

Två förslag som förs fram i Johansson m fl (2013) är att förbättra möjligheterna för privat sparande och förmögenhetsbildning samt att förstärka incitamenten till att ta in externa ägare i företaget. Övergripande handlar resonemanget om att skifta frågan om det är tillgången på kapital som begränsar företagens expansion till att i stället studera det ramverk som omger företagen. Exempelvis visar Riksrevisionens (2014) granskning att det statliga riskkapitalet behöver ses i ett större perspektiv, där flera insatser görs för att bidra till ett förbättrat finansieringsklimat för nya och expanderande företag.⁸

Såväl undersökningen av Johansson m fl (2013) som annan forskning (t ex Berggren m fl 2001) visar att företagare värderar kontroll över bolaget mycket högt.⁹ För att få en mer nyanserad bild av företagarnas benägenhet att ta in externa ägare frågade Johansson m fl (2013) till vilket pris de skulle vara villiga att sälja antingen en kontrollpost eller hela företaget. Resultatet visar att företagare värderar dessa lika högt. Cirka en tredjedel av respondenterna är inte beredda att sälja en kontrollpost eller hela företaget trots att de får en kompensation motsvarande marknadsvärdet plus 70–100 procent. Vidare svarade en stor del av företagen att det inte var kapitalet i sig som var det viktigaste utan de externa investerarnas kunskaper, erfarenheter och tillgången till nya nätverk. Resultaten är i linje med den granskning som Riksrevisionen har gjort och tidigare forskning inom området.

Diskussionen behöver breddas, från att enbart fokusera på hur mycket riskkapital som finns tillgängligt i en ekonomi till att diskutera andra faktorer. Ett led i denna diskussion är en genomgång av det skattepolitiska ramverket. Johansson m fl (2013) visar att ägarna främst använder internt genererade eller sparade medel för att finansiera framtida expansion. Ett skattesystem som tillät företagare att behålla en större del av sina inkomster och underlättade för privat sparande och förmögenhetsbildning skulle på

⁷ Studien bygger på intervjuer med 1 000 ägare till aktiebolag som har 1–49 anställda. Med mikroföretag avses företag med färre än 10 anställda, och med småföretag avses företag med färre än 50 anställda.

⁸ Riksrevisionens (2014) granskning av statens insatser för riskkapitalförsörjning visar att 60 procent av det statliga riskkapitalet är bundet till olika sektorer och branscher. Detta är inte förenligt med den ”marknadskompletterande” roll som åsyftas med det statliga riskkapitalet, nämligen att bidra till ett ökat utbud av riskkapital för bolag i en tidig investeringsfas.

⁹ I studien av Johansson m fl (2013) svarar 90 procent av de tillfrågade att oberoende och kontroll var ett viktigt motiv för företagande. Preliminära resultat från ett pågående forskningsprojekt visar att ägarna av familjeföretag värderar kontroll högre än ägare till icke-familjeföretag.

så vis minska problemen med kapitalbrist och verka positivt på entreprenörskapet. Nyqvist (2008) använder svenska mikrodata för perioden 1999–2001 och visar att en ökad privat förmögenhet har en positiv påverkan på nyföretagande. En jämförande analys visar att effekterna på det svenska nystartandet av företag är högre än i exempelvis USA.

En sänkning av kapitalskatten skulle bidra positivt till ökad utdelning i företagen och minskad inlåsning av kapital (se Morck och Yeung 2005 för en detaljerad diskussion). En generell sänkning av kapitalskatten skulle troligen vara alltför kostsam och ytterligare öka spänningen mellan inkomst av kapital och tjänst. Ett mindre kostsamt alternativ är därmed en riktad kapitalskattesänkning mot särskilt aktiva och entreprenöriella företag. Riktade insatser medför givetvis en ökad regleringsbörda, men en positiv nettoeffekt kan ändå förväntas. Den 1 december 2013 infördes ett s k investeraravdrag som syftar till att främja investeringar i svenska företag med mindre än 50 anställda. Investeraravdraget har god potential att bidra till ett bättre finansieringsklimat.

En annan viktig förutsättning för att öka företagets möjligheter att knyta nyckelpersoner och kompetens till sig är att förbättra möjligheterna för svenska företag att använda kapitalbeskattade personaloptioner (Henrekson och Sanandaji 2013).¹⁰ För att ytterligare kunna växa och ta bolaget till nästa nivå behöver företagen expertis, vilket i många fall är kostsamt. Genom att införa personaloptioner med fördelaktig beskattning kan företagen knyta nyckelpersoner till sig, vilket minskar finansieringsbördan. Personaloptionerna gör även att nyckelpersoner stannar hos företaget en längre tid.

3. Regelbördan, institutioner och entreprenörskap

Det pågår en ständig debatt såväl inom forskningen som i den allmänpolitiska diskussionen om företagens förutsättningar för att växa och utvecklas till konkurrenskraftiga enheter som kan agera på en global marknad. En viktig fråga som har fått mycket uppmärksamhet på senare tid i både den nationalekonomiska forskningslitteraturen och den allmänna ekonomiskpolitiska debatten är regelbördan och hur den påverkar entreprenörskap och företagandet samt företagens kostnader (Wiberg 2010; Eklund och Falkenhall 2011).¹¹

I grunden handlar diskussionen om att skapa en incitamentsstruktur som gör det ekonomiskt lönsamt för entreprenörer att starta, utveckla och driva företag framgångsrikt. En välfungerande marknadsekonomi och ett säkert rättssamhälle vilar på att samhället omgärdas av effektiva institutioner som styr samhället. North (1990, s 3) definierar institutioner som

¹⁰ Regeringen beslutade i början av mars 2014 om en översyn av skattereglerna vad gäller incitamentsprogram – se Finansdepartementet (2014).

¹¹ Eklund och Falkenhall (2011, s 171) definierar regelbördan som ”den totala samhällsekonomiska kostnad som regler ger upphov till”.

”samhällets spelregler” (egen översättning). Den privata äganderätten (egendomsskyddet) är den mest grundläggande uppsättningen regler för en marknadsekonomi.¹² Utöver grundläggande regler kan ett samhälle instifta lagar som syftar till att uppnå samhällsgemensamma mål inom exempelvis det sociala, ekonomiska eller miljömässiga området. I nationalekonomisk teori talas det då om att regleringarna syftar till att korrigera marknadsmisslyckanden. Men regleringar är också behäftade med såväl direkta som indirekta kostnader för företag, individer och myndigheter. När samhällskostnaden överstiger den samhällsekonomiska intäkten bör regleringen ses som ineffektiv eller omotiverad.¹³

De senaste årens forskning visar att regelbördan har stora ekonomiska effekter på samhällsekonomin utveckling och konkurrensförmåga. Den mest allvarliga kritiken i Världsbankens utvärdering av det svenska företagsklimatet (Världsbanken 2014) handlar om den regelbörda som omgärdar svenska företag. Ineffektiva regleringar kan genom att hämma bl a entreprenörskap, innovationspotential och produktivitet ha en negativ påverkan på den samhällsekonomiska utvecklingen. Exempelvis skapar regelbördan oproportionerligt stora kostnader för SME. Statistik från EU visar att regel- och administrationskostnaderna kan vara upp till tio gånger högre för ett litet jämfört med ett stort företag (European Commission 2007).

Eklund (2013) visar att det finns ett tydligt negativt samband mellan skatteregelbördan och nyföretagandet.¹⁴ En ökad skatteregelbörda medför stora ekonomiska konsekvenser: Enbart en sänkning av tidsåtgången relaterad till skatteadministrationen med 10 procent är associerad med en 2–2,5-procentig ökning av nyföretagandet. Viktigt att notera här är att varje enskild regel kan vara samhällsekonomiskt försvarbar, men den sammanlagda kostnaden för regelkomplexiteten behöver inte vara samhällsekonomiskt fördelaktig.

Genomgången visar att kunskapen om regelbördans effekter på företaget, trots det arbete som är gjort, är relativt begränsad och att det behövs mer forskning på området.¹⁵ Små och medelstora företag drabbas oproportionerligt hårt av regelbördan och det finns skäl att tro att det fortsatt finns ett stort behov av att minska denna börda för företagen. Diskussionen visar även att det är viktigt att definiera regleringsbördan på ett så

¹² I äganderätten ingår näringsfrihet, kontraktsfrihet och etableringsfrihet (Nyström 2010). Dessa grundläggande fri- och rättigheter är särskilt viktiga för ekonomisk utveckling och välstånd (Berggren och Karlson 2005).

¹³ I praktiken utvärderas de samhällsekonomiska effekterna av en reglering med hjälp av kostnads-intäktsanalyser (Eklund och Falkenhall 2011). Det är i praktiken väldigt svårt att göra helomfattande samhällsekonomiska konsekvensanalyser av regleringar som inbegriper såväl direkta som indirekta och sekundära effekter.

¹⁴ Eklund (2013, s 4) definierar skatteregelbördan som ”de kostnader som uppstår i samband med efterlevnad och administration av skattelagstiftningen”. I begreppet ingår inbetalningar, rapportering och lagstiftningens (strukturella och innehållsmässiga) komplexitet. Skatteregelbördan mäts på basis av antal skattebetalningar per år, tidsåtgång för skatteefterlevnad och totalt skattetryck.

¹⁵ Exempelvis driver Entreprenörskapsforum ett fyraårigt forskningsprojekt på området med titeln ”Regleringar, entreprenörskap och dynamiska marknader”.

korrekt och fullständigt vis som möjligt och inte endast se till varje enskild regel. En ytterligare viktig aspekt i diskussionen är att fortsätta att utveckla utbildningsarbetet för myndigheter och departement vad gäller konsekvensanalyser.

4. Slutsatser

För att skapa en hållbar tillväxt och en ekonomi som fortsatt kan hävda sig i en alltmer globaliserad ekonomi behöver de svenska företagen – ryggmärgen i den svenska ekonomin – ges goda förutsättningar för att kunna investera, växa och skapa välfärd såväl i Sverige som i andra länder där de är verksamma. I denna artikel diskuterar jag de olika ekonomisk-politiska förutsättningar som behövs för att skapa ett starkt och hållbart företagsklimat. Framställningen diskuterar tre olika områden som anses viktiga för ekonomisk tillväxt och utveckling: platsen, företagsfinansieringen samt institutionerna och regelbördan. Min diskussion visar på ett antal policy-implikationer som bör lyftas i den pågående valdebatten om företagarnas villkor och möjligheter att växa och utvecklas.

Genomgången påvisar städernas betydelse för entreprenörskap, innovationer och ekonomisk tillväxt. Skapandet av attraktiva miljöer som attraherar kunskapsintensiva företag, individer och branscher är viktigt för företagandet och landets ekonomiska utveckling. En god infrastruktur såväl inom som mellan regioner gör det möjligt för företag lokaliserade utanför storstäderna att ta del av företagsmiljön där. Viktiga åtgärder är därför att bygga ut och förbättra infrastrukturen så att företag och företagare utanför och inom storstadsregionerna kan dra fördel av andra regioners ekonomiska utveckling. I skapandet av en attraktiv miljö ingår även ”livsstilsattribut”, som kultur och konst, restauranger, sport, natur samt utbudet av välfungerande skolor och dagis. Det vill säga attribut som attraherar högt utbildade individer att flytta och bosätta sig i storstadsregionerna. Ett steg för att skapa en mer dynamisk bostadsmarknad är att avreglera hyresmarknaden.

För att förbättra finansieringsmöjligheterna för SME behöver intresset flyttas från utbud av kapital till ett fokus på företagens hela finansieringssituation och deras organisation. Exempelvis innebär detta att den ekonomiska politiken behöver inriktas på att förbättra möjligheterna för privat sparande och förmögenhetsbildning. Skatterna och skattenivåerna spelar en viktig roll. En riktad sänkning av kapitalskatten för entreprenöriella företag skulle vara ett möjligt alternativ. En lägre skatt kan även ha betydelse för entreprenörernas efterfrågan på externt ägarkapital. Insatser för att göra det *reellt* möjligt för SME-ägare att använda personaloptioner behövs, så att entreprenöriella företag ges förbättrade möjligheter att knyta nyckelpersoner till företaget. Den utredning som har tillsatts under våren 2014 välkomnas därför.

Genomgången av regelbördans och skattekomplicitetens betydelse

för entreprenörskap och ekonomisk utveckling visar att om regelbördan sänks och komplexiteten minskas finns stora ekonomiska vinster att göra. Det behövs dock mer kunskap om dessa effekter över tid, branscher och företag.

Audretsch, D B (1998), "Agglomeration and the Location of Innovative Activities", *Oxford Review of Economic Policy*, vol 14, s 18–29.

Backman, M (2013) "Banks and New Firm Formation", CESIS Working Paper 301, Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm.

Bairoch, P (1988), *Cities and Economic Development: From the Dawn of History to the Present*, University of Chicago Press, Chicago.

Berger, A N, R S Demsetz och P E Strahan (1999), "The Consolidation of the Financial Service Industry: Causes, Consequences, and Implications for the Future", *Journal of Banking and Finance*, vol 23, s 135–194.

Berggren, B, G Lindström och G Olofsson (2001), "Tillväxt och finansiering i mindre företag", i Delmar, F, J Wiklund och P Davidsson (red), *Tillväxtföretagen i Sverige*, SNS, Stockholm.

Berggren, N och N Karlson (2005), *Äganderättens konsekvenser och grunder*, Ratio, Stockholm.

Bergh, A (2013), *Den kapitalistiska välfärdsstaten*, Studentlitteratur, Lund.

Braunerhjelm, P, K Eklund och M Henrekson (2012), *Ett ramverk för innovationspolitiken*, Samhällsförbundet, Stockholm.

Coad, A, S-O Daunfeldt, W Hölzl, D Johansson och P Nightingale (2014), "High-Growth Firms: Introduction to the Special Issue", *Industrial and Corporate Change*, vol 23, s 91–112.

Daunfeldt, S-O och D Halvarsson (2012), "Are High-Growth Firms One-Hit Wonders? Evidence from Sweden", Working Paper 70, HUI Research, Stockholm.

Eklund, J (2013), "Regelbördan, företagsbeskattningen och skatteregelbördan", rapport, Svenskt Näringsliv, Stockholm.

Eklund, J och B Falkenhall (2011), "Regler – till vilken nytta och till vilken kostnad?", *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*, vol 3, s 169–182.

Ekonomifakta (2014), "BNP internationellt", <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Ekonomi/Tillvaxt/BNP---internationellt/?from51=2000&to51=2012&columns51=,1,2,3> (2014-03-20).

Elmoznino Laufer, M, L Svensson, K Wennberg och H Berglund (2014), "Affärsängelnätverk och investeringar", Ratio och Connect Sverige, rapport inom projektet Financing of Innovation, Ratio, Stockholm.

European Commission (2007), *Models to Reduce the Disproportionate Regulatory Burden on SMEs*, Report of the Expert Group, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/support_measures/regmod/regmod_en.pdf (2014-02-23).

Finansdepartementet (2014), "Översyn av skatteregler för incitamentsprogram", pressmeddelande, 7 mars 2014, Finansdepartementet, Stockholm, <http://www.government.se/sb/d/18512/a/235697> (2014-03-20).

Florida, R (2012), "What Is the World's Most Economically Powerful City?", *The Atlantic*, 8 maj 2012.

Glaeser, E (2011), *Triumph of the City: How Our Greatest Invention Makes Us Richer, Smarter, Healthier, and Happier*, MacMillan, London.

Hayek, F A (1945), "The Use of Knowledge in Society", *American Economic Review*, vol 35, s 21–30.

Hellman, T och M Puri (2002), "Venture Capital and the Professionalization of Start-Up Firms: Empirical Evidence", *Journal of Finance*, vol 57, s 169–197.

Henrekson, M och T Sanandaji (2013), "Optionsskatter och entreprenöriellt företagande", rapport, Svenskt Näringsliv, Stockholm.

Jacobs, J (1969), *The Economy of Cities*, Random House, New York.

Johansson, B, J Klaesson, M Andersson, U Forslund-Johansson och U Strömquist (2010), "Storstadsregionerna och ekonomins utveckling", JIBS Research Report, CESIS, Kungliga Tekniska högskolan, och Internationella Handelshögskolan i Jönköping.

Johansson, D, J Palmberg och A Bornhäll (2013), "Riskkapitalförsörjning i små och medelstora företag – utbud eller efterfrågan?", rapport, Svenskt Näringsliv, Stockholm.

Kaplan, S och J Lerner (2010), "It Ain't Broke: The Past, Present, and Future of Venture Capital", *Journal of Applied Corporate Finance*, vol 22, s 36–47.

Karlén, Å och J Gustafsson (red) (2013), *Det innovativa Sverige – Sverige som kunskapsnation i en internationell kontext*, Vinnova och ESBRI, Stockholm.

Lerner, J (2009), *Boulevard of Broken Dreams: Why Public Efforts to Boost Entrepreneurship and*

REFERENSER

Venture Capital Have Failed and What to Do About It, Princeton University Press, Princeton, NJ.

Lindström, G och C Olofsson (2002), *Affärsänglar och teknikbaserade tillväxtföretag*, SNS förlag, Stockholm.

Lööf, H och P Nabavi (2012), "Increasing Returns to Smart Cities", CESIS Working Paper 274, Kungliga Tekniska högskolan, Stockholm.

Morck, R och B Yeung (2005), "Dividend Taxation and Corporate Governance", *Journal of Economic Perspectives*, vol 19, s 163–180.

North, D C (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, Cambridge.

Nyqvist, J (2008), "Entrepreneurship and Liquidity Constraints: Evidence from Sweden", *Scandinavian Journal of Economics*, vol 110, s 23–43.

Nyström, K (2010), "Business Regulation and Red Tape in the Entrepreneurial Economy", CESIS Working Paper 225, Kungliga Tekniska högskolan, Stockholm.

Palmberg, J (2012), "Spatial Concentration in the Financial Industry", i Andersson, D (red), *The Spatial Market Process (Advances in Austrian Economics*, vol 16), Emerald Group Publishing, Bingley.

Riksrevisionen (2014), "Statens insatser för riskkapitalförsörjning", RIR 2014:1, Riksrevisionen, Stockholm.

SCB (2014), "Företagens ekonomi", Statistiska centralbyrån, Stockholm, <http://www.scb.se> (2014-03-24).

Schumpeter, J A (1911), *The Theory of Economic Development*, nyutgåva 1934, Harvard University Press, Cambridge, MA.

Stenkula, M och Y Zenou (2010), "Städer och tillväxt: Vad säger forskningen?", rapport dnr 2010/065, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Stockholm och Östersund.

Storper, M och A J Venables (2004), "Buzz: Face-to-Face Contact and the Urban Economy", *Journal of Economic Geography*, vol 4, s 350–370.

Tillväxtanalys (2013), "Riskkapitalmarknaden i Sverige 2013", rapport dnr 2013/167, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Stockholm och Östersund.

Världsbanken (2014), *Sweden's Business Climate Opportunities for Entrepreneurs through Improved Regulations*, Världsbanken, Washington, DC.

Wiberg, D (2010), "Regelbörda och ekonomisk utveckling – en forskningsöversikt", rapport dnr 2010/017, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Stockholm och Östersund.